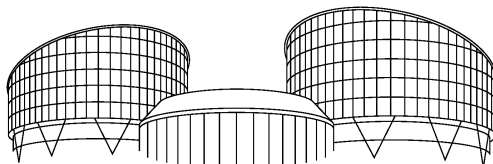

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ДРУГА СЕКЦІЯ

СПРАВА «АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ»

(Заява № 4529/06)

© Переклад з англійської мови та опрацювання цього рішення здійснено:
адвокатом, кандидатом юридичних наук, доцентом, заслуженим юристом України
Олександром Дроздовим

адвокатом, кандидатом юридичних наук, доцентом
Віктором Янишеним

адвокатом, кандидатом юридичних наук,
директором Адвокатського бюро «Дроздова та партнери»
Оленою Дроздовою

здобувачем кафедри цивільного права № 1
Національного юридичного університету ім. Я. Мудрого
Яною Токарь

Наталією Муравйовою

Офіційне цитування:
CASE OF AKSİS AND OTHERS v. TURKEY
(Application no. 4529/06)

Офіційний текст англійською мовою:
<http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-192765>

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

30 квітня 2019 року

*Рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44
Конвенції. Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.*

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

У справі Аксіс та інші проти Туреччини,

Європейський суд з прав людини (друга секція), засідаючи палатою у складі:

Роберт Спано (Robert Spano), *голова*,
Пол Лемменс (Paul Lemmens),
Ішіл Каракаш (Işıl Karakaş),
Валерій Грицко (Valeriu Griţco),
Стефані Муру-Вікстром (Stéphanie Mourou-Vikström),
Арнфінн Бердсен (Arnfinn Bårdsen),
Даріан Павлі (Darian Pavli), *судді*,
і Стенлі Найсміт (Stanley Naismith), *Секретар*,
Після нарад за зачиненими дверима 26 березня 2019 року,
Проголошує наступне рішення, прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 4529/06), яку 20 грудня 2005 року подали до Суду проти Республіки Турція на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) тринадцять громадян Туреччини (далі – заявники). Список заявників та їх персональні дані містяться у додатку.

2. Заявників представляв Е.Сінмен (E. Sinmen), адвокат, що практикує у Мульзі. Уряд Туреччини (далі – Уряд) був представлений його Уповноваженим.

3. Заявники скаржилися, зокрема, на порушення їх права на справедливий судовий розгляд та їхнє право на мирне користування своїм майном через відмову на їх вимоги щодо компенсації національними судами.

4. 13 червня 2017 року Уряд подав повідомлення про скарги, а решту заяви було визнано неприйнятною відповідно до пункту 3 правила 54 Регламенту Суду.

5. Уряд поінформував Суд про те, що чотири заявника, Фаріє Баран, Хатіче Фюсун Гіз, Мустафа Реха Кюпчюоглу та Мехмет Семіх Язган загинули 12 червня 2013 року, 16 травня 2013 року, 13 березня 2011 року та 27 січня 2008 року відповідно.

6. 29 січня 2018 року представник заявників повідомив Суд, що родичі заявників Язгана, Гіз і Кюпчюоглу висловили своє бажання подати заяву замість них (див. пункти 30 і 34 нижче).

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

7. Факти справи, представлені сторонами, і як вони впливають з поданих ними документів, можуть бути узагальнені наступним чином.

A. Передумови справи

8. Заявники та/або їхні родичі були власниками квартир у Яловій. Дозвіл на будівництво цих квартир було видано 23 березня 1987 року.

9. 17 серпня 1999 року в місті Ялова стався землетрус силою 7,4 бала за шкалою Ріхтера, що призвело до руйнування квартир заявників (див. *М. Озель та інші проти Туреччини*, заява № 14350/05 та 2 інші заяви, 17 листопада 2015 року, і *Хаяті Челебі та інші проти Туреччини*, заява № 582/05, 9 лютого 2016 року, для більш детальної інформації про землетрус).

B. Процедура компенсації

10. У різні дати в 1999-му та 2000-му роках заявники пред'явили позови про компенсацію проти підрядників, відповідальних за їхні квартири та проти їхніх ділових партнерів, у Цивільному суді м. Ялова (див. таблицю, що додається для з'ясування деяких деталей провадження).

11. У своїй петиції до суду заявники стверджували, що відповідачі не змогли побудувати їхні квартири відповідно до чинних законів і правил, і тому вони повинні понести відповідальність за збитки, яких вони завдали відповідно до статті 41 Кодексу Зобов'язань (Закон № 818), що діяв на час розгляду справи («колишній зобов'язальний кодекс») (див. пункт 21). Заявники вимагали відшкодувати матеріальні збитки з відсотками від дати землетрусу і зберегти їх право на подальшу компенсацію.

12. Рішенням від 19 липня 2001 року, Цивільний Суд м. Ялова відхилив позови без розгляду справи по суті і постановив, що вони були подані несвоєчасно. Суд постановив, що десятирічний термін позовної давності для подання позову про відшкодування збитків, передбачений статтями 125 і 126 параграфу 4 колишнього Кодексу

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

Зобов'язань, розпочався з дати видачі дозволу на користування будинком, а саме з 23 березня 1987 року, а позов був поданий після закінчення строку позовної давності.

13. Відповідні частини рішення суду містять таке:

“(...) В результаті землетрусу 17 серпня 1999 року квартира, яку позивач купив у відповідачів, була пошкоджена і зруйнована. Представники позивача подали до суду позов про відшкодування вартості пошкодженої квартири. Загальновідомий факт, що Туреччина знаходиться в зоні землетрусів. Тому, побудовані будівлі повинні бути стійкі до землетрусів. Внаслідок землетрусу постраждала і свідомість суспільства. Після болю, страждання та збитків, спричинених таким інцидентом, очікується, що справедливість буде відновлена. І у своїх діях, суддя повинен усвідомлювати свою відповідальність перед суспільством. Проте, коли відбувається правосуддя, враховуються об'єктивні та суб'єктивні елементи законів. Суддя зобов'язаний виконувати юридичні правила. Не робити цього суперечило б закону.

Таким чином, рішення Другої кримінальної палати Касаційного суду № Е (2001/7015) та 2001/4778 від 21 березня 2001 року показує найбільш правильний і зрозумілий шлях: «(...) для будівництва необхідно підготувати план і проект, особливо, зробити правильні статичні розрахунки, побудувати будівлю згідно з таким планом і проектом, використовуючи відповідні матеріали, як з точки зору якості, так і кількості, і перевірити відповідність всіх цих ознак з чинним законодавством; (...) що, наприклад, у будівлі, що вважається такою, що має прихований дефект, стаття 125 Кодексу зобов'язань, посилаючись на четвертий абзац статті 126 того ж закону, передбачає десятирічний термін давності від дати закінчення будівельних робіт, тобто від дати отримання дозволу на користування будівлею або дати, коли його повинні отримати; і якщо в цей період будівля руйнується, може бути застосована кримінальна відповідальність; але якщо будівля руйнується через дефект після закінчення цього періоду, кримінальна відповідальність (авторів) більше не може бути застосована, оскільки юридично вони більше не мають можливості вирішити проблему, вважається, що тут немає причинно-наслідкового зв'язку; такі міркування діють також у випадку серйозної провини (...)”. Наш суд також підтримує цей підхід.

Слід зазначити, що дозвіл на користування будівлею, де знаходиться квартира позивача, було отримано 23 березня 1987 року. Десятирічний строк позовної давності для подачі позову минув давно. Для економічності процедури і виключення впливу на результат, перевірку на місці не було замовлено. Необґрунтовані заперечення представників позивача [проти цього рішення] були [таким чином] неприйнятними.

На закінчення, хоча представники позивача вимагали відшкодування вартості пошкодженої квартири, їхні вимоги повинні бути відхилені через закінчення десятирічного строку позовної давності.

14. 9 грудня 2003 року заявники подали апеляційну скаргу на рішення Цивільного суду м. Ялова до Касаційного суду. У своїй

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

апеляційній скарзі, по-перше, вони стверджували, що навіть якщо дати дозволу на використання будівлі повинні бути прийняті як початковий період десятирічного строку позовної давності, дозвіл, виданий на їхні квартири, був поновлений у 1990-х роках, тому вони діяли в рамках часу. Окрім того, вони стверджували, що, в будь-якому випадку, дата землетрусу повинна була бути взята в якості початкового моменту періоду позовної давності, оскільки шкода, заподіяна внаслідок прихованих дефектів у їхніх будинках, стала відомою їм тільки після землетрусу.

15. В різні дати у 2004-му та 2005-му роках (див. додану таблицю) 13-та цивільна палата Касаційного суду залишила без змін рішення Цивільного суду м. Ялова від 19 липня 2001 року. 13-та цивільна палата постановила, що, зважаючи на документи та докази у матеріалах справи, на які посилався суд першої інстанції, і зокрема, по закінченню строку позовної давності, передбаченого статтею 125 колишнього Кодексу зобов'язань, який почав діяти з моменту передачі права власності на ці об'єкти, підстави для оскарження заявників були необґрунтовані.

16. Тим часом, 1 липня 2004 року, Четверта Цивільна палата Касаційного суду, в аналогічній справі, поданій представником заявників від імені інших позивачів, стверджувала, що строк позовної давності про відшкодування збитків починається з дати землетрусу, оскільки на час незаконного діяння відповідачів, тобто, коли було завершено будівництво будівель з дефектами, заявники не зазнали жодних фактичних втрат. Четверта Цивільна палата, застосувавши статтю 60 колишнього Кодексу зобов'язань, постановила, що позов заявника був поданий менш ніж через рік після землетрусу, і тому він був поданий протягом однорічного строку давності. Виходячи з цього, вона скасувала рішення суду першої інстанції, яке встановило, застосовуючи статтю 125 колишнього Кодексу зобов'язань, що судовий позов був поданий після закінчення десяти років з моменту видачі дозволу на використання будівлі (див. *Хаяті Челебі та інші*, пункт 37, щодо відповідних частин подібного рішення Четвертої Цивільної Палати Касаційного Суду від 11 грудня 2001 року).

17. 5 вересня 2004 року заявники, окрім Сулеймана Енера Ердогана, Кана Ердогана та Невзер Зорлу, посилаючись, зокрема, на рішення Четвертої Цивільної палати Касаційного суду від 1 липня 2004 року (див. пункт 16), подав до Першого Президента Касаційного Суду заяву про гармонізацію практики 4-ї та 13-ї Цивільних Палат Касаційного Суду щодо застосування строку позовної давності до вимог про відшкодування збитків від землетрусу 17 серпня 1999.

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

18. Того ж дня всі заявники, крім Невзер Зорлу, звернулися з проханням виправити рішення 13-ї Цивільної Палати Касаційного суду, звертаючи увагу на розбіжність між її підходом та підходом 4-ї цивільної палати щодо початку строку позовної давності. Вони також звернулися до 13-ї Цивільної Палати з проханням дочекатися результатів звернення до Першого Президента Касаційного Суду щодо гармонізації прецедентної практики.

19. 23 червня 2005 року Перший Президент Касаційного Суду відхилив заяву позивачів, вважаючи, що немає необхідності в гармонізації прецедентного права з урахуванням змісту та характеру судових рішень.

20. У невизначену дату, у 2005 році, 13-та Цивільна Палата відхилила клопотання заявників про виправлення.

II. ВІДПОВІДНІ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ПРАКТИКА

21. Другий розділ колишнього Кодексу зобов'язань охоплював позови, що виникли внаслідок правопорушень. Основним принципом, що регулює правопорушення, як це передбачено в статті 41 колишнього Кодексу зобов'язань, було те, що будь-яка особа, яка завдає шкоди іншому несправедливо, чи то навмисно, чи через недбалість або необережність, відшкодовує всі збитки.

22. Стаття 60 колишнього Кодексу зобов'язань регулювала строки, які застосовуються до позовів про відшкодування збитків, спричинених деліктами. Згідно із зазначеним положенням, такий строк закінчується через рік після дати отримання відомостей про шкоду та ідентифікацію автора або, щонайменше, через десять років після вчинення діяння, що заподіяло шкоду.

23. Стаття 125 колишнього Кодексу зобов'язань регулювала строк обмеження, що застосовується до вимог за контрактами. Він передбачав, що якщо інше не зазначено у законі, всі дії щодо договірних вимог будуть скасовані протягом десяти років. Пункт 4 статті 126 зазначає, що строк позовної давності становить п'ять років для вимог за контрактами на будівництво, за винятком дій, які мають бути пред'явлені до підрядника, якщо невиконання контракту було невідповідним або не виконувалося, у цьому випадку буде застосовуватися десятирічний строк обмеження позовної давності, відповідно до статті 125.

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

24. Для опису відповідних положень застосовних законів та правил, що стосуються гармонізації прецедентної практики, див. *Хаяті Челебі та інші* (наведене вище, п. 26-29).

25. Стаття 375 параграфу 1 (і) Цивільного процесуального кодексу від 12 січня 2011 року (далі - ЦПК) передбачає:

“1. Відновлення провадження може вимагатися з наступних причин:

(...)

(і) Якщо Європейський суд з прав людини ухвалив остаточне рішення про те, що [остаточне національне] рішення було прийняте з порушенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод або додаткових протоколів до нього (...)”

26. Стаття 377 ЦПК передбачає, що строк для повторного відкриття провадження на підставі, передбаченому пунктом 1 (і) статті 375, становить три місяці від дати повідомлення про остаточне рішення Європейського суду з прав людини та у будь-якому випадку десять років з дати, коли рішення національного суду, що є предметом запиту на повторне відкриття, стає остаточним.

ПРАВО

I. ПОПЕРЕДНІ ПИТАННЯ

A. Смерть чотирьох заявників

27. Уряд поінформував Суд, що після подання заяви померли заявники Фахріє Баран, Мехмет Семіх Язган, Мустафа Реха Кюпчюоглу та Хатіче Фюсун Гіз, і звернулися до Суду з проханням вилучити заяву з списку оскільки це стосувалося цих чотирьох заявників.

1. Щодо заявників Фахріє Баран і Мехмета Семіх Язгана

28. Суд по-перше зазначає, що жодні спадкоємці або близькі родичі Ф. Баран не висловили бажання продовжувати подання заяви.

29. Практика Суду полягала у вилученні заяви із списку справ, передбачених пунктом 1 статті 37 Конвенції, у відсутність будь-якого

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

спадкоємця або близького родича, який висловив бажання продовжити розгляд заяви (див. *Леже проти Франції*, № 19324/02, п. 44, 30 березня 2009 року, з додатковими посиланнями). Крім того, відповідно до пункту 1 статті 37, Суд не знаходить у справі особливих обставин щодо дотримання прав людини, визначених у Конвенції та протоколах до неї, які вимагають продовження розгляду справи у частині, яка стосується заяви Ф. Баран. З огляду на вищезазначене, доречно вилучити заяву з переліку справ, оскільки це стосується Ф. Баран.

30. Що стосується заявника Мехмета Семіха Язгана, Суд зазначає, що представник заявників 29 січня 2018 року, повідомив про те, що Альп Язган, онук заявника, бажає продовжити розгляд справи замість нього. Він також надіслав факсом рішення суду, що засвідчує статус Альпа Язгана як спадкоємця заявника пана Язгана, та форму, підписану Альпом Язганом, щоб уповноважити представника представляти його у провадженні в Суді.

31. У своєму листі від 10 квітня 2018 року Суд звернувся до представника з проханням надати паперову копію форми повноважень, яка має оригінальний підпис Альпа Язгана. 24 жовтня 2018 року представник повідомив Суд, що він не в змозі зв'язатися з Альпом Язганом і не може надати друковану копію підписаного ним доручення.

32. На думку Суду, той факт, що представник не в змозі зв'язатися з Альпом Язганом, повинен вважатися таким, що вказує на те, що останній втратив інтерес до подання заяви згідно з п. 1 (а) статті 37 Конвенції. Беручи до уваги нездатність представника встановити будь-який контакт з Альпом Язганом, Суд вважає, що тепер представник не може повноцінно продовжувати розгляд справи (див. *mutatis mutandis*, *Хаварін проти Нідерландів і Греції*, № 32431/09, 30 березня 2010 року з подальшими посиланнями).

33. За цих обставин і з урахуванням пункту 1 (а) статті 37 Конвенції Суд доходить висновку про те, що більше не виправдано продовжувати розгляд заяви згідно з статтею 37 пунктом 1 (с) Конвенції. Крім того, відповідно до пункту 1 статті 37 у справі, Суд не знаходить особливих обставин стосовно дотримання прав людини, як це визначено в Конвенції та протоколах до неї, які вимагають подальшого розгляду справи. З огляду на вищевикладене, доцільно також вилучити цю частину заяви.

2. Щодо заявників Мустафи Реха Кюпчюоглу та Хатіче Фюсун Гіз

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

34. 29 січня 2018 року представник заявників поінформував Суд про те, що Біргюль Кюпчюоглу, дружина Мустафи Реха Кюпчюоглу, і Мелтем Гіз Чаглаянер, а також Тансу Гіз, дочка і син пані Хатіче Фюсун Гіз, побажали продовжити провадження у Суді на підставі заяви заявників. Він також надіслав факсом рішення внутрішнього суду, яке підтверджує, що Біргюль Кюпчюоглу є спадкоємцем Мустафи Реха Кюпчюоглу і що Мелтем Гіз Чаглаянер і Тансу Гіз є спадкоємцями Хатіче Фюсун Гіз, а також бланк їхніх повноважень для юридичного представництва їх.

35. У своєму листі від 10 квітня 2018 року Суд звернувся до представника з проханням предоставити копії бланків повноважень, що містять оригінали підписів Біргюль Кюпчюоглу, Мелтем Гіз Чаглаянер та Тансу Гіза.

36. 25 червня 2018 року представник надав оригінальні бланки повноважень, підписані Мелтем Гіз Чаглаянер та Тансу Гізом. Згодом, 24 жовтня 2018 року він подав оригінальний бланк повноважень, підписаний Біргюль Кюпчюоглу.

37. Суд нагадує, що, коли заявник помирає під час розгляду справи, його спадкоємці або найближчі родичі можуть, в принципі, відстоювати заяву від його імені (див. *Єціус проти Литви*, № 34578/97, § 41, ЄКПЛ 2000-IX). Більше того, у подібній справі проти Туреччини Суд визнав право родича померлого заявника на подання заяви (див. вищезгадане посилання *Хаяті Челебі та інші*, § 48).

38. Отже, Суд вважає, що Біргюль Кюпчюоглу, Мелтем Гіз Чаглаянер та Тансу Гіз мають право продовжувати цю справу. Однак з практичних міркувань Мустафа Реха Кюпчюоглу та Хатіче Фюсун Гіз продовжуватимуть називатись «заявниками» у цьому рішенні, хоча Біргюль Кюпчюоглу, Мелтем Гіз Чаглаянер і Тансу Гіз зараз розглядаються як такі (див. *Далбан проти Румунії* [ВП], № 28114/95, § 1, ЄКПЛ 1999 VI, і *Чакар проти Туреччини*, № 42741/98, § 2, 23 жовтня 2003 року).

В. Щодо заявника Невзер Зорлу

39. Суд спочатку зазначає, що уряд порушив заяву про невичерпання по відношенню до пані Зорлу з огляду на те, що вона не вимагала виправлення рішення Касаційного суду у справі за апеляцією. Заявник оскаржив цей аргумент, стверджуючи, що заява про виправлення не є ефективним засобом правового захисту відповідно до прецедентної практики Суду, і, в будь-якому випадку, заяви, подані іншими заявниками, не дали позитивних результатів.

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

40. Суд не вважає за необхідне розглядати попередні заперечення Уряду стосовно невичерпання національними засобами правового захисту заявника, оскільки заява пані Зорлу у будь-якому випадку є неприйнятною з причин, викладених нижче.

41. 10 квітня 2018 року представнику заявників також було запропоновано надати Суду бланк, належним чином підписаний пані Зорлу, оскільки в матеріалах справи відсутня довіреність, що має бути надана разом з її заявою. 24 жовтня 2018 року представник повідомив Суду, що він не може встановити жодного зв'язку з пані Зорлу і тому не може надати довіреність або бланк повноважень для юридичного представництва, підписаного нею.

42. Суд вважає, що представникам необхідно продемонструвати, що вони отримали конкретні і чіткі вказівки від потерпілих за статтею 34 Конвенції, від імені якої вони претендують на вчинення (див. *Пост проти Нідерландів*, № 21727/08, 20 січня 2009 року).

43. У цій справі немає жодного документа, в якому заявник вказав, що вона бажає, щоб Е. Кінмен подав заяву до Суду від її імені. Заявник також ніколи не контактував безпосередньо з Судом.

44. Отже, з обставин справи, ця частина заяви, що стосується пані Зорлу, повинна бути відхилена за бажанням "заявника" відповідно до статті 34 Конвенції і бути визнана непринятною *ratione personae*, відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції (див. *Четін проти Туреччини* (рішення), № 10449/08, 13 вересня 2011 року).

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

45. Заявники скаржилися, що відхилення їхнього позову як несвоєчасного та суперечливості у застосуванні строків позовної давності різними палатами Касаційного суду порушили їхнє право на справедливий суд, як це передбачено пунктом 1 статті 6 Конвенції, який, що важливо, містить наступне:

"При визначенні своїх цивільних прав та обов'язків ... кожен має право на справедливий ... розгляд справи ... судом ..."

46. Уряд заперечив аргументи заявників.

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

А. Прийнятність

47. Суд зазначає, що заява не є явно необґрунтованою у значенні пункту 3 (а) статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

48. Уряд стверджував, що заявники не подали позову про правопорушення, але вимагали відшкодування за порушення договірних зобов'язань. Вони стверджували, що заявники у своїй апеляційній скарзі посилалися на відповідальність підрядника за приховані недоліки і, таким чином, спиралися на аргументи щодо строків позовної давності, що застосовуються до договірних вимог. На їхню думку, 13-та Цивільна Палата Касаційного суду охарактеризувала спір відповідно до позовів заявників і розрахувала термін позовної давності на підставі контрактної відповідальності відповідачів. Посилаючись на рішення Суду у справі «Учар проти Туреччини» (рішення), № 12960/05, 29 вересня 2009 року), Уряд стверджував, що різниця між рішеннями 4-ї Цивільної Палати Касаційного Суду та рішення 13-ї Цивільної Палати Касаційного Суду, постановлене в цій справі, було виправдано відмінністю фактів, що містять ці справи, і не становили суперечливих рішень з цього ж питання. Вони стверджували, що у цій справі слід відрізнити дану справу від справи *Хайаті Челебі та інших* (наведене вище).

49. Заявники не погодились з твердженнями Уряду і наполягали, що причиною, чому їхні дії були відхилені, як невчасні, було не те, що вони подали свої вимоги на підставі договірної відповідальності, а те, що різні палати Касаційного суду визначили відправну точку строків позовної давності у справах про відшкодування збитків, завданих землетрусом 17 серпня 1999 року, по-різному. Вони стверджували, що якщо б їхню апеляцію розглядала 4-та Цивільна Палата Касаційного Суду, яка, на відміну від 13-ї Цивільної Палати Касаційного Суду, обчислює строки позовної давності не з дати надання дозволу на будівництво, а з дати землетрусу, їхні звернення були б розглянуті по суті. На їхню думку, відмова на їхнє звернення до Першого Президента Касаційного суду з метою гармонізації судової практики, позбавила їх можливості усунути конфлікт між підходами 4-ї та 13-ї Цивільних Палат Касаційного Суду.

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

50. Суд спочатку зазначає, що, оголосивши позови заявників неприйнятними, тому що вони не були подані вчасно, національні суди, скоріш за все, обмежили право заявників на доступ до суду. Суд, однак, вважає, що немає необхідності розглядати, чи є це обмеження права на доступ до суду, само по собі, порушенням пункту 1 статті 6 Конвенції, оскільки в першу чергу необхідно розглянути скаргу заявників на розбіжність судової практики в різних палатах Касаційного суду (див. вищезгадане, *Хаяті Челебі та інші*, § 53).

51. Суд зауважує, що національні суди, а не заявники, кваліфікували позов як договірні вимоги, застосовуючи статті 125 і 126 § 4 колишнього Кодексу зобов'язань. Він зазначає, що стаття 41 колишнього Кодексу зобов'язань, на яку посилалися заявники у своїх позовах до Цивільного суду в Ялові, регулювала деліктну відповідальність. Більше того, незважаючи на те, що у своїй скарзі вони посилалися на відповідальність відповідачів за "приховані дефекти" у своїх будівлях, вони не спиралися на свої вимоги щодо порушення контракту на будівництво. Натомість вони наголошували на тому, що збиток, завданий відповідачами, не був відомий їм до початку землетрусу, і тому висловились з приводу того, що дату землетрусу слід вважати початком перебігу позовної давності (див. пункти 11 і 14 вище).

52. Суд вважає, що в будь-якому разі не можна сказати, що кваліфікація, зроблена позивачами, не має жодного впливу на результат цього провадження. Суд нагадує, що, незважаючи на те, що заявники у справі *Хаяті Челебі та інших* (цитовані вище) посилалися на відповідальність підрядників їхніх будівель як у делікті, так і за контрактом, 13-та цивільна палата Касаційного суду, як це було у справі для заявників у цьому випадку, залишила без змін рішення суду першої інстанції, який характеризував спір як договірний, і постановив, що строки позовної давності починають спливати з дати завершення будівельних робіт (див. пункти 11-13).

53. Суд також нагадує, що у справі *Хаяті Челебі та інших* він визнав порушення пункту 1 статті 6 Конвенції, стверджуючи, що очевидні суперечності у прецедентній практиці Касаційного суду та невиконання механізму, спрямованого на забезпечення гармонізації практики в цьому суді призвела до того, що дії заявників проти підрядників були оголошені невчасними, тоді як інші особи в подібній ситуації мали можливість розраховувати, що їх справи будуть розглянуті по суті (там же, § 66).

54. Звертаючись до цієї справи, Суд вважає, що суть скарг заявників полягає саме в різниці у тому, як 4-та і 13-та Цивільні Палати

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

Касаційного Суду кваліфікували вимоги щодо компенсації збитків, завданих землетрусом 17 Серпня 1999 року і розрахували строки давності. Причина, з якої заявники вимагали відшкодування збитків, вважалася невинуватою через те, що їх апеляція була розглянута 13-ю Цивільною Палатою Касаційного Суду, яка охарактеризувала їхню вимогу як договірну вимогу і вважала, що десятирічний строк позовної давності згідно зі статтею 125 колишнього Кодексу зобов'язань почав спливати з дня закінчення будівельних робіт, тоді як у подібних випадках 4-та Цивільна Палата Касаційного Суду характеризувала позов заявників як вимогу відшкодування збитків за деліктне правопорушення, застосовуючи статтю 60 колишнього Кодексу зобов'язань, і прийняла дату землетрусу як початок розрахунку строку позовної давності. Суд також зазначає, що заява, подана заявниками щодо гармонізації прецедентної практики, була відхилена Першим Президентом Касаційного Суду, який, не надаючи детального пояснення, вважав, що немає необхідності в гармонізації (див. пункт 19).

55. Беручи до уваги вищевикладене, Суд не може прийняти аргумент Уряду про те, що ця справа відрізняється від справи *Хаяті Челебі та інші* (наведене вище). Таким чином, Суд вважає, що ті ж міркування застосовуються і до цієї справи і що немає підстав відхилитися від такого висновку і у цій справі.

56. Звідси випливає, що було допущено порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

ІІІ. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 1 ПРОТОКОЛУ № 1

57. Заявники також скаржилися на те, що відхилення їхнього позову про відшкодування збитків через подання його після закінчення строку позовної давності, порушило їхнє право на мирне володіння своїм майном, гарантоване статтею 1 Протоколу № 1.

58. Уряд заперечив заяви позивачів.

59. Суд зазначає, що ця скарга тісно пов'язана з розглянутою вище і тому також повинна бути визнана прийнятною.

60. Беручи до уваги висновки, що стосується пункту 1 статті 6 Конвенції (див. пункт 56), Суд вважає, що немає необхідності розглядати цю скаргу окремо (див. *Атес Мімарлік Мюхендіслік А.С проти Туреччини*, № 33275/05, § 60, 25 вересня 2012 року).

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

61. Стаття 41 Конвенції передбачає:

“Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.”

А. Шкода

62. Кожен заявник вимагав 334, 736 турецьких лір (TRY) (приблизно еквівалент 56,500 євро (EUR) на час розгляду справи) виділяючи суму, яка відповідає передбачуваній вартості їхніх квартир разом з відсотками, нарахованими з дати землетрусу і 20 000 TRY (приблизно еквівалент 3 380 євро на момент розгляду справи) як моральну шкоду.

63. Уряд стверджував, що вимоги справедливої компенсації заявників були надмірними і необґрунтованими.

64. Суд зазначає, що те, як і в цій справі, особа стала жертвою порушення вимог статті 6 Конвенції, повторний розгляд справи або повторне відкриття справи, якщо він чи вона просить, представляє собою, в принципі, відповідний спосіб усунення порушення (див. *mutatis mutandis*, *Чудак проти Литви* [ВП], № 15869/02, § 79, ЄСПЛ 2010). Звертаючись до цієї справи, Суд зазначає, що стаття 377 ЦПК передбачає десятирічний термін для подання заяви про відновлення провадження, що починається з дати, коли оскаржуване рішення національного суду стало остаточним (див. пункт 26). У зв'язку з цим, Суд зауважує, що минуло понад десять років від часу постановлення остаточних рішень Касаційного суду стосовно заявників протягом 2005 року (див. пункт 20). Однак, Суд зазначає, що заявникам не може бути надано дозвіл на відновлення справи, якщо вони вирішили подати таку заяву, на тій підставі, що їхня заява була подана за межами десятирічного строку, передбаченого статтею 377 ЦПК.

65. Суд також зазначає, що, хоча він не може спекулювати щодо того, яким був би результат розгляду позову, щодо якого подано скаргу, якщо б не було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції, він не вважає необґрунтовано вважати заявників такими, що мали бути позбавлені реальної можливості, оскільки вони не змогли реалізувати право щодо розгляду по суті своїх вимог стосовно компенсації (див., *mutatis mutandis*, *Об'єднання польських освітян проти Польщі*, № 42049/98, §

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

47, ЄСПЛ 2004 IX). Крім того, Суд вважає, що заявники зазнали деякої нематеріальної шкоди, яка недостатньо компенсується встановленням порушення Конвенції.

66. Отже, беручи до уваги положення внутрішнього законодавства, які не дозволяють поновлення провадження через десять років з дня, коли оскаржуване рішення стало остаточним і з урахуванням характеру встановленого порушення, Суд вирішує, на справедливій основі присудити, за всіма основними збитками, разом з будь-яким податком, який може бути стягнуто, (i) 12 500 євро Біргюль Кюпчюоглу (спадкоємець заявника Мустафа Реха Кюпчюоглу); (ii) 12 500 євро Мелтем Гіз Чаглаянер і Тансу Гіз (спадкоємці заявника Хатіче Фюсун Гіз) спільно; (iii) 12 500 євро заявникам Мюджан Ердоган, Сюлейман Енер Ердоган і Кан Ердоган спільно на тій підставі, що вони взяли участь як позивач у тому ж провадженні в національних судах; і (iv) 12 500 євро кожному з заявників Тюркан Аксіс, Айше Аланур Чімендаг, Гюльден Окан, Сельчук Текбаш і Азізу Кюнїт Юкселю.

В. Судові та інші витрати

67. Заявники вимагали суму, що дорівнює 20% від справедливої компенсації, присудженої Судом, у складі витрат за умовами угоди про надання юридичних послуг, яку вони імовірно уклали зі своїм представником у зв'язку з їхнім представництвом у суді.

68. Уряд заперечував проти позову заявників, стверджуючи, що вони не надали копію договору про надання юридичних послуг або будь-який інший документ, що підтверджує, що вони зазнали будь-яких витрат.

69. Згідно з прецедентною практикою Суду, заявник має право на відшкодування судових та інших витрат лише в тій мірі, в якій було доведено, що вони були фактично понесені, були необхідні, а також щоб вони були обґрунтованими.

70. Суд зауважує, що заявників протягом усього провадження в Суді представляв пан Е. Кінмен. Проте, заявники не подали копію договору про надання юридичних послуг, що свідчить про те, що вони вже зазнали вищезгадані витрати, або ж вони юридично зобов'язані сплатити будь-яку плату Е. Кінмену (див, *mutatis mutandis*, *Салманов проти Росії*, № 3522/04, § 98, 31 липня 2008). Суд також зауважує, що заявники не подавали жодних деталізованих заяв, а також інформації про ставки та кількість годин, за які представник також потребує сплати.

71. Отже, Суд відхиляє вимоги заявників за цим пунктом.

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

С. Пеня

72. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої мають бути додані три відсотки.

З ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Постановляє* вилучити позов з переліку справ у частині, яка стосується заявників Фахріє Баран і Мехмета Семіх Язгана;
2. *Постановляє*, що дружина заявника Мустафи Реха Кюпчюоглу, Біргюль Кюпчюоглу, та діти заявника Хатіше Фюсун Гіз, Мелтем Гіз Чаглаян і Тансу Гіз, мають право продовжувати цю справу;
3. *Оголошує* заяву, в частині, що стосується Невзер Зорлу, неприйнятною;
4. *Оголошує* заяви решти заявників за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 1 прийнятними;
5. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;
6. *Постановляє*, що немає потреби розглядати окремо заяви за статтею 1 Протоколу № 1;
7. *Постановляє*:
 - (а) що держава-відповідач має виплатити протягом трьох місяців з дати, коли рішення стане остаточним, відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, такі суми, які будуть конвертовані у валюту держави-відповідача за ставкою, що застосовується на дату розрахунку, а також будь-який податок, який може бути стягнений, у зв'язку з відшкодуванням матеріальної та нематеріальної шкоди:
 - (i) 12500 євро (дванадцять тисяч п'ятсот євро) Біргюль Кюпчюоглу (спадкоємці заявника Мустафи Реха Кюпчюогли);
 - (ii) 12500 євро (дванадцять тисяч п'ятсот євро) Мельтем Гіз Чаглаянер і Тансу Гіз (спадкоємці Хатіше Фюсун Гіз) спільно;

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

(iii) 12500 євро (дванадцять тисяч п'ятсот євро)
Мюджану Ердогану, Сюлейману Онер Ердогану, Кану
Ердогану спільно;

(iv) 12500 євро (дванадцять тисяч п'ятсот євро) кожному
з заявників, Тюркан Аксис, Айше Аланур, Гюльдену Окану,
Сельчуку Текбасу і Азізу Кюнїт Юкселю;

b. із закінченням зазначеного тримісячного строку до
остаточного розрахунку на вищезазначену суму
нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі
граничної позичкової ставки Європейського центрального
банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано
три відсоткові пункти;

8. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою і повідомлено письмово 30 квітня
2019 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Стенлі Найсміт

Роберт Спано

Секретар

Голова

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

СПИСОК ЗАЯВНИКІВ ТА ЇХ ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ

№	Ім'я Фамілія	Дата народження	Місце проживання	Дата позову і Справа №	Дата апеляційного рішення 13-ї Цивільної Палати Касаційного Суду
1.	Тюркан АКСІС	01/03/1926	Стамбул	24/12/1999 1999/1896 Е.	14/06/2004
2.	Айше Аланур ЧІМЕНДАГ	15/05/1949	Стамбул	16/08/2000 2000/1338 Е.	21/06/2004
3.	Мюджиган ЕРДОГАН	01/05/1952	Стамбул	28/04/2000	14/06/2004
4.	Сюлейман Онер ЕРДОГАН	03/09/1944	Стамбул	02000/576 Е.	
5.	Кан ЕРДОГАН	30/04/1986	Стамбул		
6.	Хатіче Фюсун ГІЗ	14/06/1928	Стамбул	01/11/1999 1999/1532 Е.	21/06/2004
7.	Мустафа Реха КЮПЧЮЛОГЛУ	25/03/1931	Стамбул	31/01/2000 2000/114 Е.	14/06/2004
8.	Гюльден ОКАН	20/08/1946	Стамбул	24/12/1999 1999/1922 Е.	25/05/2004
9.	Сельчук ТЕКБАШ	02/02/1937	Бурса	17/08/2000 2000/1408 Е.	21/06/2004
10	Азіз Кюнейт	30/05/1937	Стамбул	01/11/1999	14/06/2004

АКСІС ТА ІНШІ ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

© Переклад Олександра Дроздова, Віктора Янишена,
Олени Дроздової, Яни Токарь, Наталії Муравйової

№	Ім'я Фамілія	Дата народження	Місце проживання	Дата позову і Справа №	Дата апеляційного рішення 13-ї Цивільної Палати Касаційного Суду
	ЮКСЕЛЬ	954	л	9 1999/1536 Е.	
11	Фахріє БАРАН	19/10/1 929	Стамбу л	16/08/200 0 2000/1336 Е.	21/06/2004
12	Мехмет Семіх ЯЗГАН	20/05/1 955	Анкара	02/08/200 0 2000/1146 Е.	21/06/2004
13	Невзер ЗОРЛУ	25/09/1 946	Ялова	24/12/199 9 1999/1918 Е.	13/09/2005